

SAŽETAK PRESUDE

VIZGIRDA PROTIV SLOVENIJE OD 28. KOLOVOZA 2018. GODINE ZAHTJEV BR. 59868/08

Propust tumačenja postupka na jeziku koji optuženik dovoljno dobro razumije predstavlja povredu prava na pošteno suđenje

ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva, litavski je državljanin i živi u Ljubljani. U ožujku 2002. godine uhićen je zbog sumnje da je sudjelovao u pljački banke. U svibnju iste godine optužen je za razbojništvo, krađu i pokušaj krađe motornog vozila. Tijekom prvostupanjskog kaznenog postupka, uključujući i komunikaciju s braniteljem postavljenim po službenoj dužnosti, podnositelju je imenovan tumač za ruski jezik. Prijepise zapisnika o ispitivanju svjedoka također je dobio na ruskom jeziku. U srpnju 2002. osuđen je na osam godina i četiri mjeseca zatvora. U veljači 2003. podnio je žalbu Vrhovnom sudu navodeći, između ostalog, da nije dobro razumio ruski jezik, da je prvostupanjski sud ignorirao njegovu izjavu u tom smislu te da mu je povrijeđeno pravo da se koristi svojim jezikom u kaznenom postupku. Vrhovni sud je odbio njegovu žalbu, a Ustavni sud ustavnu tužbu uz obrazloženje da podnositelj tijekom kaznenog postupka nikada nije podnio žalbu zbog nerazumijevanja ruskog jezika, da je imao pomoć branitelja s kojim je također komunicirao na ruskom jeziku, da je imao mogućnost sudjelovanja u postupku, te da mu nije povrijeđeno pravo na pošteno suđenje.

PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 6. stavke 1. i 3. (a) i (e) Konvencije, podnositelj zahtjeva je prigovorio da suđenje nije bilo pošteno jer nije razumio jezik postupka i tumačenja. Također je prigovorio, na temelju članka 5. stavka 2., da nije bio obaviješten na jeziku koji razumije o razlozima svog uhićenja, te na temelju članka 6. stavaka 1. i 3. (a) i (e) da nije bilo dovoljno ruskih tumača. Prigovorio je i povredi članka 13. i 14. u vezi s člankom 6. Konvencije.

OCJENA ESLJP-a

Svaki optuženik koji ne razumije ili ne govori jezik koji se koristi na sudu ima pravo na besplatnu pomoć tumača. To se pravo ne odnosi samo na usmene izjave na raspravi pred sudom, nego i na pisanu dokumentaciju te postupak prije rasprave i tijekom istrage (vidi [Hermi protiv Italije](#) [VV], br. 18114/02, § 69, ESLJP). Međutim, treba napomenuti da se tekst stavka 3 (e) članka 6. odnosi na "tumača", a ne na "prevoditelja" što znači da usmena jezična pomoć može zadovoljiti zahtjeve Konvencije (vidi [Husain protiv Italije](#) (odl.), br. 18913/03, 24. veljače 2005.). Pomoć pružena pri tumačenju treba omogućiti optuženiku da razumije predmet protiv njega i da može pred sudom iznijeti svoju verziju događaja. Obveza nadležnih tijela nije ograničena na imenovanje tumača, već se može proširiti i na naknadnu kontrolu primjerenosti tumačenja.

ESLJP je već u predmetu [*Brozicek protiv Italije*](#) (19. prosinca 1989., stavak 41., Serija A, br. 167) ukazao na potrebu provjere je li optuženiku potrebna jezična pomoć. Dužnost je tijela koja sudjeluju u postupku, posebice domaćih sudova, utvrditi zahtijeva li pravičnost suđenja imenovanje tumača radi pomoći optuženiku. Ta dužnost nije ograničena na situacije u kojima optuženik stranac izričito zatraži tumačenje, nego postoji i kada postoje razlozi za sumnju da optuženik nije dovoljno vješt u jeziku postupka. Važnost provjere potrebe za tumačenjem optuženiku prepoznata je i usvajanjem Direktive Europske unije 2010/64/EU koja od država članica zahtijeva osiguranje postupka ili mehanizma za utvrđivanje govori li i razumije li osumnjičeni ili optuženi jezik kaznenog postupka ili treba pomoć tumača.

Činjenica da optuženik ima osnovno znanje jezika postupka ili trećeg jezika na kojem je tumačenje lako dostupno, ne bi trebala sama po sebi onemogućiti tom pojedincu da koristi tumačenje na jeziku koji dovoljno dobro razumije kako bi u potpunosti ostvario svoje pravo na obranu.

Konvencija daje državama ugovornicama široku diskreciju u pogledu izbora sredstava kojima će osigurati usklađenost svojih pravnih sustava sa zahtjevima iz članka 6. Konvencije. Stoga nije na ESLJP-u da detaljno iznese precizne mjere koje bi trebala poduzeti domaća tijela s ciljem provjere jezičnog znanja okrivljenika koji ne razumije jezik postupka.

ESLJP je također naglasio važnost unošenja u zapisnik svih radnji vezanih za potrebe tumačenja, kao što je obavijest o pravu na tumača te svaka pomoć prevoditelja u vidu usmenog prijevoda ili usmenog sažetka dokumenata, kako bi se izbjegle bilo kakve sumnje kasnije u postupku. Važno je da osumnjičeni bude svjestan prava na tumačenje, što znači da mora biti obaviješten o takvom pravu u trenutku kada je optužen za kazneno djelo i na jeziku koji razumije.

U predmetnom postupku nije bilo naznaka da su domaće vlasti tijekom suđenja ili istrage pokušale osigurati podnositelju zahtjeva tumačenje na litavskom jeziku. Tek je nakon presude drugostupanjskog suda razmatrana dostupnost tumačenja na litavskom jeziku. Iako je taj sud utvrdio da u relevantno vrijeme tumači za litavski jezik nisu bili registrirani u Sloveniji i da bi tumačenje tog jezika zahtijevalo pomoć najbliže litvanske ambasade, podnositelju je ipak osigurano prevođenje kasnije u postupku. Tužena država nije iznijela nikakve uvjerljive razloge da su vlasti bile spriječene imenovati litavskog tumača. Odluke domaćih sudova temeljile su se na pretpostavci da podnositelj zahtjeva razumije ruski jezik i da je mogao pratiti postupak na tom jeziku.

Što se tiče procjene potrebe za tumačenjem, domaće vlasti nisu izričito utvrdile da podnositelj dobro razumije ruski jezik odnosno da je sposoban razumjeti postupak na tom jeziku. Nikada nije bio upitan razumije li tumačenje i pisani prijevod na ruskom jeziku dovoljno dobro da učinkovito provede svoju obranu na tom jeziku. S tim u vezi, ESLJP je odbacio argument slovenske vlade da se ruski jezik široko rabi u Litvi.

Nadalje, ESLJP je utvrdio da nije bilo audiozapisa ispitivanja podnositelja zahtjeva kod istražnog suca ili tijekom rasprave pred sudom niti bilo kakvih drugih dokaza koji bi utvrdili stvarnu razinu poznavanja ruskog jezika kod podnositelja zahtjeva. Nedostatak suradnje podnositelja tijekom policijskog ispitivanja i ispitivanja pred istražnim sucem mogao bi se barem djelomično objasniti poteškoćama u izražavanju i praćenju postupka na ruskom jeziku. Nekoliko osnovnih izjava koje je podnositelj zahtjeva dao tijekom rasprave, vjerojatno na ruskom jeziku, ne mogu se smatrati dostatnima za dokazivanje da je on zapravo mogao

učinkovito voditi svoju obranu na tom jeziku. Iako je Ustavni sud utvrdio da je podnositelj zahtjeva uspio komunicirati sa svojim braniteljem, čini se da je taj zaključak utemeljen na pretpostavci, a ne na dokazima o jezičnoj sposobnosti podnositelja zahtjeva ili stvarnoj komunikaciji s njegovim braniteljem. Premda je podnositelj zahtjeva vjerojatno govorio i razumio malo ruskog, nije utvrđeno da je njegovo služenje tim jezikom bilo dovoljno za očuvanje pravičnosti postupka.

Prema domaćem pravu, podnositelj zahtjeva je imao pravo na tumačenje na svom materinjem jeziku te su ga vlasti morale obavijestiti o tom pravu i unijeti u zapisnik takvu obavijest kao i odgovor podnositelja. Međutim, domaće vlasti nisu ispunile ovaj zahtjev niti su dale ikakvo opravdanje za taj propust. Prema mišljenju ESLJP-a, nedostatak spomenute obavijesti o pravu na tumačenje, zajedno s ranjivošću podnositelja zahtjeva kao stranca koji je stigao u Sloveniju netom prije uhićenja, koji je bio pritvoren tijekom postupka i koji se slabo služio ruskim jezikom, moglo je objasniti nepostojanje bilo kakvog zahtjeva za drugim tumačem ili pritužbu u vezi s tim sve do kasnijeg stadija postupka, kada je mogao koristiti svoj materinji jezik. Propust podnositeljevog branitelja da postavi pitanje tumačenja nije oslobodio domaći sud njegove odgovornost prema članku 6. Konvencije.

Slijedom navedenog, ESLJP smatra da u ovom predmetu nije utvrđeno da je podnositelj zahtjeva dobio tumačenje na jeziku koje bi mu omogućilo aktivno sudjelovanje u postupku protiv njega, stoga je došlo do povrede članka 6. stavaka 1. i 3. Konvencije.

ESLJP je odbacio podnositeljeve prigovore na temelju članka 5. stavka 2. i članka 6. stavaka 1. i 3. (a) i (e), kao očigledno nedopuštene zbog ne iscrpljivanja domaćih pravnih sredstava, te je zaključio da, s obzirom na utvrđenu povredu, nije bilo potrebno posebno ispitati podnositeljeve prigovore na temelju članaka 13. i 14. u vezi s člankom 6. Konvencije.

PRAVEDNA NAKNADA

6.400,00 EUR na ime neimovinske štete
2.500,00 EUR na ime troškova i izdataka.

Ovaj sažetak izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sažetak ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te ne obvezuje taj Sud.

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.